

actes.—⁵ *βαστάκτης* 'baiulator, gerulus'; *βασταγμός* 'baiulatio'; *bacterium: bastactere*, etc.; vegeu ALLG vi, 113; Götz, *TbGEm*.—⁶ No és pertinent acontentar-se amb remetre, com fa Skok, a *θουμάσια* i *ἀσπίσιος*. I ja no des del punt de vista grec. Ni això és un sufix grec, ni podem imaginar cap formació paral·lela (-σι- ve de -τι- en els dos adjectius grecs citats, i la base *βαστάζω* no es prestaria a tal derivació). Per a les altres, especialment, les en -αφο, amb -s sonora, de parlars del Mezzogiorno, tinguem en compte que poden ser degudes a adaptació imperfecta d'un mot català o venecià. Observem realment que la zona Sud de l'àrea dialectal italiana correspon perfectament a la zona de màxima penetració catalana, i prestem atenció al fet que en aquests parlars del Sud el mot només es documenta en fonts modernes, 500 o 600 anys després que en català, i almenys 400 o 500 després que a Venècia i Nord d'Itàlia. —⁷ «Salvo que aquell mariner no *bastàixs*, ne que levàs *faix* ne algun càrech a son coll», cap. 103, p. 137. Observem ací la variant *faix* = *feix* per allò que porta el bastaix.

BASTAR, 'ser suficient', mot comú a les llengües romàniques meridionals, que segurament ve ja del llatí vulgar: aquest *BASTARE deu resultar d'una contracció del gr. antic *βαστάξεν* 'portar un pes' en el grec del baix Imperi, d'on en romànic el sentit de 'suportar', 'resistir', 'donar de si'. □ 1.ª doc.: freqüent ja en Llull, c. 1280.¹

Mot vivacíssim en l'italià, el castellà i el portuguès de sempre i de pertot, a penes es pot dir que ho sigui menys en català ni en llengua d'oc, tot i que l'ús del verb fonamental hagi tingut un poc menys d'amplitud en el parlar popular modern del Principat (diferència, però, amplament compensada en els clàssics, i en parlars populars de les zones més diverses en la nostra llengua) i sembla notar-se un fet paral·lel en l'ús dels trobadors occitans, però tampoc allí hi ha motiu per sospitar cap importació italiana, vista la gran amplitud i popularitat dels derivats en totes dues llengües.²

Per a l'etimologia és fonamental l'estudi de Schuchardt, *ZRPh*. xxxiii (1910), 339-44. Encara que la forma simple *βάστω* és estranya al grec escrit de l'Antiguitat i pròpia del grec modern (i tampoc es troben en fonts gaire antigues formes com *βαστάω*, present, o l'infinitiu *βαστάν*), és un fet que la tendència a contraure tal mena de verbs es pot documentar molt en el S. iv (i ja en temps dels Ptolemeus), on trobem *δοκιμάω* al costat de *δοκιμάζω*, *βροντάω* junt amb *βροντάζω*. Ja m'he referit als sentits i extensió de *βαστάξεν* en el grec clàssic dels grans poetes i dels escriptors hellenístics, en els articles BASTAIX i BAST; l'evolució cap als sentits romànics apunta en la forma que ens ensenya Schuchardt, ja en el grec tardà o modern, en frases com *ἡ καρδία μου βαστά* 'tinc coratge de, em veig amb cor de fer això o allò', ben paral·lela a l'it. *mi basta il cuore*, que no ha estat expressió menys popular en català, amb ressonàncies èpiques encara en el llenguatge comar-

cal del segle XVIII, com en la Cançó de Bac de Roda «que vagi a confessar En Bach! / --- el Domer fa de resposta — que el cor no li *abastava*» (versions de Vallfogona i de l'Esquirol en el *Rom.* de Milà, 82.23), i ben corrent, avui i tot, a Mallorca «no li *basta cor* a anar-se'n», «dir-li tot això a mon pare?: no em *basta cor!*» (*AlcM*).

Ultra l'acc. moderna 'ser suficient', que podem considerar la comuna i bàsica de tot el romànic, totes les llengües germanes, en llur fase antiga, en tenen d'altres de més pròximes a la grega. En italià 'durar', 'donar de si', 'aconseguir, abastar'. En castellà 'resistir' (Sem Tob), 'donar de si' (Santillana), 'ser capaç de donar' (A. de la Torre), per a les quals veg. el *Dicc.* de Cuervo i, 854-7, i d'altres que se n'hi poden afegir, provinents d'aquestes, com la de 'viure tal o tal quantitat de temps', que és una concreció de les dues últimes.³ També el cat. ant., i l'ús pop. i comarcal de la llengua moderna, ens mostren un ample desenrotllament del mot, i amb més proximitat al contingut semàntic del mot grec. *AlcM* en dóna ja proves en massa considerable, que podem ampliar bastant, i més si tenim en compte el conjunt de la família de derivats amb la seva rica i variada aplicació. A) 'Suportar (una càrrega)': «sí que'l rey... e ls infants se meravellaren con ho poc *bastar*, ne la terra de Cathalunya com ho poc sofferir --- que ells no s podien pensar que --- fos tan festívol ne hagués tanta abundància», Muntaner, cap. 22.⁴

B) Apareix, en forma semblant a un ús d'*abastar*, en el sentit transitiu de 'proveir', no distingint encara llavors entre la forma primitiva i la derivada: «trames misage al granger que'l *bastàs* de blat», *Blanquerna* II, 36.7, i molt sovint en Jaume I i en Muntaner.⁵

C) 'Arribar fins a tal o tal lloc', 'tenir capacitat fins a tal o tal cosa', amb matís doble, que és el significat bàsic de la idea de 'allargar-se prou per agafar un objecte' (*abastar* la fruita, un objecte penjat) 'donar l'abast', propis avui més aviat del derivat *abastar*, però que abans ho havien estat també del primitiu *bastar*; en el primer matís ja en el *Tirant* (per despenjar los scuts era tan gran que ab la mà *hi bastà*, *AlcM*), o en el mallorquí Benet Espanyol en el seu poema a la Creu (1541): «O creu exalsada y arbre de vida, / ab rames divines qui *basten als cels*» (JM Bover, *BiblEscrBal.*, § 374, 5.7). En el segon, apariat amb un infinitiu, i construït amb *a*, el trobem ja sovint en Llull, «no *bastam* a gahir lo bé que-n havem rehebut», *Blanquerna* I, 202.22, etc.

Curiosa la vitalitat que demostra aquesta acc. en el llenguatge popular dels llocs més diversos, en haver-se convertit en una espècie de construcció expletiva però emfàtica, de vegades obliterated la preposició darrere la *a* del verb: «no nomenem es --- llandes des rollets, malenes, sospiros, sequillos y qui *basta sabé!*», en el valencià meridional de Mondver (*Canyissaes*, 1.ª ed., p. 87); o en el parlar barceloní de «Sota Montjuïc» que ens retrata Coromines en les seves històries del Castell i de l'Exili, posant-lo en boca dels